

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

«Beynəlxalq münasibətlər» kafedrası

Bakalavr hazırlığı üçün

**AZƏRBAYCANIN VƏ XARİCİ
ÖLKƏLƏRİN SİYASİ
SİSTEMLƏRİ**

fənninin

P R O Q R A M I

BAKİ – 2010

Proqram Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin
«Beynəlxalq münasibətlər» kafedrasında hazırlanmışdır.

Tərtibçilər: prof. **B.M.Abdullayev**

b.m. **T.Ə.Şirvanova**

Redaktor: dos. **M.M.Quliyev**

Rəyçilər: doc. **S.M.İmanova**

dos. **R.M.Qurbanov**

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyi Elmi-metodiki Şurasının
“Sosial-siyasi elmlər” bölməsinin
08 iyul 2010 il tarixli iclasının
qərarı ilə təsdiq edilmişdir
(9 sayılı protokol)

Program kursun məcmusu və tələbələr üçün əsas ədəbiyyat siyahısından ibarətdir. Girişdə kursun məqsədi və öyrənilməsinin əhəmiyyəti izah edilir.

Program ali məktəblərin «Beynəlxalq münasibətlər», «Beynəlxalq hüquq», «Politologiya» və digər müvafiq fakültələrin tələbələri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

GİRİŞ

Müasir dünya ölkələri müxtəlif təbii, coğrafi, ərazi, əhali xarakteristikasına; güclü, zəif iqtisadi və texnoloji inkiqafına; geosiyasi əlamətlərinə; beynəlxalq münasibətlərdə tutduğu yerə, rola və s. xüsusiyyətlərinə görə təsnif olunur. Dövlətləri bir-birindən fərqləndirən buf ə ya digər əlamətlər onların həm daxili vəziyyətinə, həm də xarici aləmlə münasibətlərinə ciddi təsir göstərir.

Son zamanlar dünya siyasətşünaslıq mərkəzləri və politoloqlar dövlətlərin siyasi rejimlərinin, dövlət idarəçilik sistemlərinin, hakimiyyət institutları və ictimai-siyasi təşkilatlar arasındakı münasibətlərin xarakterini tədqiq edərək ölkələri daha bir əlamətinə görə təsnif edirlər.

Qloballaşmanın və transmilli demokratikləşmənin gətirdikə vüsət aldığı müasir dünyada cərəyan edən dövlətdaxili və dövlətlərarası münasibətlərdə hər bir ölkənin siyasi idarəçilik sisteminin xarakterinə çox diqqət ayrılır. Bir sözlə, əvəllər hər bir milli dövlətin daxili idarəçiliyi, dövlət-vətəndaş, hakimiyyət və ictimai institutlararasıdakı münasibətləri onun daxili işi hesab edilirdisə, yeni dünya nizamının bərqərar olduğu XXI əsrdən başlayaraq bu sahələr transmilli xarakter olaraq beynəlxalq aləmin diqqət mərkəzinə çıxarılmışdır.

Bu baxımdan ali məktəblərdə «Azərbaycanın və xarici ölkələrin siyasi sistemləri» kursunun tədrisi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Kursun məqsədi dünya dövlətlərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının siyasi sistemləri və idarəçilik rejimləri, dövlətlərin tipii, xarakteri, daxili siyasət və ictimai

institutları. Onların cəmiyyət həyatındakı rolu məsələlərini öyrənməklə tələbələrin yüksək səviyyəli, hərtərəfli biliyə malik mütəxəssis kimi yetişməsinə kömək etməkdən ibarətdir.

I Mövzu

«Siyasi sistem» anlayışı və onun inkişaf dinamikası

Siyasi sistem və siyasi hakimiyyət. Siyasi rejim. Siyasi və hüquqi mədəniyyət.

II Mövzu

İctimai quruluşun konstitusiya-hüquqi əsasları

İctimai quruluşun müəyyənləşdirilməsi və strukturu. İctimai quruluş və konstitusiya hüququ. İqtisadi münasibətlər. Sosial sistemi, sosial quruluş və sosial ədalət. Millətlərarası münasibətlər. Ekologiya, səhiyyə və sosial təminat sahəsində dövlət siyasəti. Mədəni-mənəvi münasibətlər.

III Mövzu

Siyasi institutların konstitusiya-hüquqi statusu

Dövlət anlayışı konstitusiya-hüquqi institut kimi. Sosial dövlət. Hüquqi dövlət. Demokratik dövlət. Dünyəvi dövlət. Dövlətin daxili siyasətinin konstitusiya prinsipləri. Dövlətin xarici siyasətinin konstitusiya prinsipləri. Dövlətin təşkilinin konstitusiya prinsipləri. Dövlət aparatı. Dövlət və özünüidarə orqanlarının konstitusiya-hüquqi statusu. Siyasi partiyalar və partiya sistemləri. Sosial-iqtisadi və sosial-mədəni ictimai birliklər. Dini təsisatlar. Kütləvi informasiya vasitələri.

IV Mövzu

Xarici ölkələrdə idarəçilik formaları və dövlət rejimləri

İdarəçilik formasının müəyyənləşdirilməsi və təsnifatı. Dövlət rejimi. Monarxiya idarə üsulu və onun təsnifatı. Respublika idarə üsulu və onun formaları. Sovet respublikası.

V Mövzu

Qanunverici, icraedici və məhkəmə hakimiyyəti.

Hakimiyyətin ərazicə təşkili

Parlamentin sosial funksiyaları və səlahiyyətləri. Parlamentin strukturu və palataların təşkili. Parlamentari statusu. Lobbizm. Parlamentin iş rejimi.

Qanunvericilik prosesi. Parlamentin köməkçi aparatı. Dövlət başçısının hakimiyyət sistemində yeri. Dövlət başçısının hüquqi formaları. Hökumətin formalaşması və tərkibi, səlahiyyətləri. Hökumət başçısı. Hökumətin və onun üzvlərinin cavabdehliyi. Məhkəmə hakimiyyətinin strukturu, sosial funksiyaları. Dövlətin siyasi quruluşu, formaları. Federasiya ilə onun subyektləri arasında münaqişələrin həllinin konstitusiya prosedurları. Federal ərazilər. Asılı ərazilər. Federasiya subyektlərində və digər müxtər vahidlərdə dövlət hakimiyyətinin təşkili.

VI Mövzu

Dünya dövlətlərinin siyasi sistemləri.

Prezident Respublikası quruluşlu ölkələrin siyasi sistemləri. Parlament Respublikası quruluşlu ölkələrin siyasi sistemləri. Monarxiya tipli dövlətlər. Kommunist tipli dövlətlər. Teokratik dövlətlər.

VII Mövzu

Azərbaycanın siyasi sistemi: formalaşması və əsas xarakteristikası

Dövlət quruluşu. Dövlətin tipii. Dövlət başçısı. Qanunvericilik hakimiyyəti. İcra hakimiyyəti. Məhkəmə hakimiyyəti. Dövlətin siyasi ərazi quruluşu. Siyasi partiyalar və ictimai təşkilatlar.

ƏDƏBİYYAT

1. «Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, №10, 31 oktyabr 1998-ci il.
2. Konstitusiya Məhkəməsi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, №1, 31 yanvar 2004-cü il.
3. Həsənov Ə., Vəliyev A. Azərbaycanın və xarici ölkələrin siyasi sistemləri. Bakı, 2007.
4. Həsənov Ə. Azərbaycanın xarici siyasəti: Avropa dövlətləri və ABŞ (1991-1996). Bakı, 1998.
5. Həsənov Ə. Müasir beynəlxalq münasibətlər və Azərbaycanın xarici siyasəti. Bakı, 2005.
6. Hüquq ensiklopedik lüğəti. Bakı, 1991.
7. Hüseynov L. Beynəlxalq hüquq. Bakı, 2000.
8. Şirəliyev H., Əhmədov Ə. Politologiya. Bakı, 1997.
9. Ажигбокова Г.Н., Федорова Н.Н. Социальные основы политических систем.-М., 1991.
10. Анохин М.Г. Политические системы: адаптация, динамика, устойчивость.-М., 1996.
11. Бжезинский З. Великая шахматная доска.-М., 1998.
12. Большой энциклопедический словарь. Под главной редакцией Прохорова А.М., 1991.

13. Борисов В.К. Теория политической системы. СПН, 1992.
14. Иностранное конституционное право. Под ред. Проф.В.В.Маклакова.-М., 1996.
15. Основы политической системы США.-М., Из-во «МГИМО», 2006.
16. Политические системы стран Латинской Америки.-М., 1982.
17. Решетников Ф.М. Правовые системы стран мира. Справочник.-М., 1993.
18. Романов Р.М. Парламентаризм: теория, история и современность.-М., 2002.
19. Салыгин Е.Н. Теократическое государство.-М., 1999.
20. Современные зарубежные конституции. Под ред. В.В. Маклакова.-М., 1996.
21. Страны мира. Справочник. 1999. Под общ. Ред. И.С.Иванова.-М., 1999.
22. Цыганков А.П. Современные политические режимы: структура, типология, динамика.-М., 1995.
23. Энтин Л.М. Разделение властей: опыт современных государств.-М., 1995.
24. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. М., 1996.
25. www.president.az
26. www.azerbaijan.az
27. www.mfa.gov.az